

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 " trimestre.
Un número sol. . . . . 1 "
Anuncis á preus convencionals.

L'EMPERADOR DE ALEMANIA SOCIALISTA

Guillerm II ab més bona fé que diplomacia, ab més pretensions que bon criteri, se 'ns ha presentat de prompte seriament preocupat ab la qüestió social y examinantla en son aspecte simpàtic, volent aténdrer á ella en tot lo que té de just, sense preocuparse del sens fi de circumstancias que 'l rodeïjan, sense tenir en compte la situació actual de la Alemania en Europa, sense haverse fet càrrech de la índole dels progressos del socialisme en son Imperi, sense meditar ab las conseqüèncias del que anava á realisar, ab fetxa 5 del passat Febrer va fer pública per medi de dos rescrites la seva resolució d'ocuparse tot seguit y formalment de las necessitats y desitjos que 'ls obrers han donat á conèixer en los manifestos que han publicat durant aquestos últims anys y en los *meetings* que han celebrat.

Tan bon punt foren coneguts los propòsits del Emperador, avans de procedir á organisar la conferencia que 's projectava, los periodistas inglesos, coneixedors pràctichs de la qüestió, fundantse en lo distint caràcter de cada poble, declaravan anticipadament que es un absurdo pretendre un règimen comú obrer ab que la Inglaterra may podrá avenirse, y 'ls francesos, prescindint de sos lligítims escrúpuls patriòtichs diuhen que sols poden reconèixer bona intenció en los projectes de Guillerm II.

La conferencia s'ha reunit ja; los principals punts de que va

ocuparse son en realitat importants y mereixen la atenció dels homes pensadors, pero ¿s resodrá 'l problema pahorós que entranya 'l socialisme, discutint y resolvent sobre las associacions de seguros y de cooperació eutre 'ls obrers, fixant las horas de treball diari, reglamentant la feyna encarregada á noys y donas, senyalant quina té d' ésser la representació obrera pera cuidar de las reclamacions dels jornalers?

A nostré enténdrer lo mal no té remey. Podrá aplicárshi algun paliatiu, podrá allargarse la época en que lo conflicte arrivi, podrá tal volta lograse que aquest nò sigui lo que aparenta ser, pero 'l socialisme s' veu venir com una verdadera revolució que opera la classe obrera contra la classe mitja, com en 1792 va operarse la de la classe mitja contra la aristocrática. Y aixís com los efectes de la revolució de 1792 varen sentirse ab més intensitat allí ahont més á distancia se trobava la burgesía de la aristocracia, aixís també se sentirán ab més intensitat los efectes de la revolució que s' acosta amenassadora, imponent, allí ahont sigui major lo divorci entre la burgesía y la aristocracia y 'ls trevalladors.

La qüestió social du barrejada ab sos principis destructors una idea humanitaria, cristiana, una máxima de caritat y amor al próxim: lo relatiu benestar de tothóm. Y aquesta idea que fa náixer un sentiment, es la que si 'l sentiment s' exercita detura 'ls progressos infeciosos de la doctrina socialista radical, destructora, altament immoral tal com la predican la majoría de sos més acérrims defensors.

Y que es aixís ho veyém en la práctica. A Catalunya mateix, ahont l' industria es arrelada, no ha fet estragos lo socialisme; passat de quatre caps calents, gent de mal viure, homes pervertits sense cap principi de moral, que s' imposan ab amenassas per debilitats dels governs, la gran massa obrera no respón á las prédicas dels exaltats, dels que diuhen ab rahó que viuhén á la seva esquena. Aquí 'l capital no s' fa odiós al treball, amos y trevalladors se coneixen, se vehuen cada dia, s' parlan, puix aquell escolta 'ls prechs d' aquets, los repta si es necessari, los aconsella y en moltíssims cassos aconsola directament sas afliccions y posa remey á sas penurias. Catalunya es esencialment democrática, entesa la democracia en lo bon sentit del mot; hi há verdadera confraternitat entre totas las classes socials sense que

deixin de mantenirse los deguts respectes, los miraments necessaris, ni de existir voluntariament la distinció perfecta de cada una. Aquí 'l jornalero es respectuós ab l' amo porque l' amo ho es ab lo jornalero, que 's paga dels miraments de que es objecte y 'ls aprecia degudament. No s' istila tuteijar á ningú, ni 's fa notar á cada instant, com en altres payssos, la superioritat del que mana y la humil condició del que obeheix. Aquí no 's llastima la dignitat del home; lo trevall s' ensalsa com á virtut y 's té á gran honra dirse fill del trevall. ¡Quántas personas coneixém que ocupan una posició social ben elevada y 's complaüen en fer conéixer lo linatge obscur de que provenen!

Practicar l' amor al próxim ha de fer més contra 'l socialisme que totas las conferencias internacionals que pugan reunir-se y que totas las disquisicions dels homes de ciencia. No es aixó dir que ab amor tot se curi, nó. Es precis acudir á remediar la miseria de las classes menesterosas que son las que viuen del jornal, per distints medis: fomentant hàbits d' estalvis, creant institucions que reportin utilitats materials, quins beneficis experimentin directa é immediatament aque-llas classes, etc. Nostre objecte es sols fer notar que no pot divorciarse de la qüestió la idea del respecte degut á tota persona humana, que per la comunitat d' origen de totas té dret de mantenir per igual y á reclamar de las demás la deguda consideració á la seva dignitat.

JOAN GUBERN Y FÁBREGAS.

PARLAMENT DE GRACIAS

pronunciat en lo ters aniversari del «Centre Català» de Sabadell

PER D. MODEST DURÁN Y FOLGUERA

Senyoras, senyors. Tres anys han complert ja que un aplech de joves entussiasas de las glorias de nostra estimada terra, sentint bátrer son cor per lo sacrosant amor de Patria, y desitjant contribuir á la mida de sas forsas á la reivindicació de sas llibertats perdudas en hora maletruga pera la causa de la justicia, organisaren la fundació d' aquest *Centre Català* que avuy té la satisfacció de celebrar son aniversari per tercera volta. Han passat tres anys, y pareix que era ahir quan vos cridarem pera festejar la inauguració del nostre *Centre*, comensant ensemps á implantar en lo poble de Sabadell, en aquest poble actiu y trevallador per excelen-

cia, emblema fidel de la rassa catalana, las sanas ideas catalanistas, únicas prou dignas y prou nobles, pera fèr glatir l'esperit del qui com nosaltres, desitjan pera sa Patria los venturosos temps de sa pasada grandesa.

¡Pareix que era ahir, y no obstant quánt de cami no ha fet en nostre poble la idea catalanista!

Aquella ardida jovenalla motejada en un principi d'exagerada en l'amor á Catalunya, aquell aplech de joves entussiasas que sens més guia que 'l recort de un gloriós passat, la realitat d'un trist present y l'esperansa d'un afalagador pervindre, coratjosa y desinteresada, emprengué la tasca si un xich penosa al cos, tant dolça á l'ànima, de revivar en Sabadell l'amor de Patria, no podia pas creurer que las ilusions nascudas al escalf d'aquella primera festa, haguessin de pendrer forma real tan promptement en lo cor de la majoria de nostres compatricis, que la incomprendible indiferencia d'altras épocas pera tot lo que constituheix lo veritable modo de ser de Catalunya pogués convertirse en aquestas corrents de simpatia be prou manifestas en aquesta vetllada en que l'entussiasme que besan los cors dels que 'm rodejan, ha trobat tan digne ressó en los de la distingida concurrència, han bategat tan á l'hora uns y altres, com las brancaes d'un mateix arbre que si be desiguals en sa direcció ó desenrotllo, senten ensemps com fillas nascudas d'una mateixa soca, las esquerpas ventadas de la tardor que espargeix sas fullas, com l'afalagador oreig de primavera que renova sa brotada y ab ella l'incomparable verdon de son fullatge.

¿Y cóm no havia d'ésser aixís, senyors, si la causa que nosaltres defensém es la de tots los que ab més ó menys forsa senten quelcom de amor per sa estimada Catalunya? ¿Cóm no havia d'imposarse en un poble com lo nostre, ahont la malehida política madrilenya es poch menys que desconeguda, lo qual fa que las més de las vegadas triomfi en son si las ideas de honradés y de justícia?

Altres causa que no hagués sigut la que venim defensant privada y públicament desde la fetxa de que vos he parlat avans, senyors, altre causa que no hagués portat per lema l'amor á la terra que 'ns vegé náixer, á aquesta terra benvolguda un jorn voltada d'aquella augusta grandesa de que 'ns parla la historia, d'aquesta patria catalana, quals prerrogativas y llibertats, tan sabiament escritas per nostres antichs llegisladors, s'han vist escarnidas y trepitjadas, talment com si al pactar la germanó ab Castella haguessin pactat nostra propia sentència, ¿altre causa que no hagués sigut aquesta, senyors, cóm triomfar, cóm imposarse, cóm obtindre las generals simpatias en un temps d'indiferentisme com es l'últim quart d'aquesta centuria?

Mes per si aquestas consideracions no haguessin bastat á despertarnos, be prou ho haguera alcansat la febra d'odi ab que se 'ns atia desde 'l

Centre d' Espanya per los mateixos que, motejantnos ab lo nom de separatistas, nos tractan realment d' igual manera que tractarian als que estessin separats del Reyalme espanyol; per aquells que blasonant tot lo dia de *su amor á la integridad de la Patria* no fan res més que arreballar á las regions que tenen vida propia, de tot quant integra sa personalitat y son caràcter; per aquells, en fi, que cegats per una *unidad española* que no ha existit ni pot existir may á la vida, pretenen uniformar á Espanya convertintla en un d' aquells camps sechs y erms de la Manxa, y aixó si, tot per un igual, monótono, sense vida, sense transicions, sense color, ni llum, ni ayre, esmenant la plana á Deu que en la creació del mon ja va ensenyarnos l' hermós sistema de la varietat, que tant nos delecta y encanta en la mare Naturalesa.

Heus aquí senyors perque ha fet tan bon camí la idea de la reivindicació de nostra patria en la ciutat de la industria y del treball. Si per una part la justícia de la causa s' imposa á tots los bons catalans, per altre excita y encoratja fins als més febles las vergassadas que de Ponent rebém tots los dias, ja atentant á la feyna que 'ns dona vida, ja arrebasantnos nostras lleys civils, estimadas y veneradas per los extrangers y martiritxadas per los que 's diuhen germans nostres, ja privantnos del us de nostra llengua benvolguda en los moments més solemnes de nostra existencia, y atentant en fi á tot quant constituheix nostre manera de viurer.

Degut á aixó, senyors, hem vist be prou vegadas la defensa qu' han fet totas las associacions sabadellenas de la protecció á tot quan sigui treball nacional, sens mirar si á nosaltres nos alcançava ó no lo benefici demanat pera altres regions d' Espanya atents sols al interés general, y encara que motejats ben sovint per cert de *rebeldes, intransigents y egoistas* fins quan defensavam lo dels altres, tal volta perque 'ns ficavan á regenerar als altres, Sabadell ha sigut sempre de las primeras en aixecar la sagrada bandera del treball simbol de tots los pobles honrats y lliures.

Aixís hem vist també en horas tristissimas pera Catalunya, aixecarse 'l primer crit contra 'l malhadat Códich Civil, en nostra industriosa ciutat, crit que repercutint en tots los encontorns de nostra patria, deixondá l' esperit públich, promoguent una de las més brillants campanyas dedicadas á la causa de la terra y probant ben alt que nostre poble natiu ab igual ardor defensa la industria que es sa vida, que las lleys civils que son la ánima de Catalunya.

Ben clarament manifestat veyém també avuy dia l' amor á la parla dels avis, á aqueixa parla benvolguda que si un jorn contemplarem reclosa en lo més íntim de las familias, y encara no de totas per desgracia, redresas avuy potent altre vegada y ensenyorintse dels cors de tots los bons fills de la terra. Pochs podriam dir son ja 'ls documents públichs, que dirigintse exclusivament á la localitat no estigan redactats en nostre

propi llenguatge. Pocas son las festas, cap potser avuy dia, en que ressoni altre idioma que 'l de Catalunya, en que 'l cor no aboqui als llabís la verdadera parla del sentiment y de la franquesa, la que 'ns ensenyaren nostres pares, la que hem d' ensenyar á nostres fills. Lo que avants pareixia una ridiculesa, si per tal pot may enténdrers l' usar públicament de nostra llengua, es avuy lo més just y més natural de nostres actes. No tardará á compéndrers com á verdadera ridiculesa lo parlar en llengua forastera als fills d' una mateixa casa.

Per aixó senyors al veurer avuy dia lo renaixement de nostra personalitat, al contemplar á aquesta distingida concurrència aprobant ab son entussiasme las patrióticas festas catalanistas, quan orgullós me sento de portar la veu del *Centre Català*, pera donarvos en son nom las grácias més ardorosas per vostra assistencia com dech ferho ab tot lo cor á las ilustres personalitats, associacions, y á la prempsa tota.

Vosaltres, entussiasistas campions del Catalanisme, vosaltres eminencias de la literatura catalana, que ja ab representació de societat ja ab representació propia, veniu á honrar anyalment nostra festa, com incassables assistiu á quantas se celebran, deixondant l' esperit del pays, que vos aplaudeix y admira, que puch dirvos que no sembli petit y poch expressiu, devant la gratitut y l' entussiasme que sent mon cor en aquestos moments? Rebeu, aixó si, l' abrás de germanó que en nom del *Centre Català* jo vos trasmeto.

Y 'ls distingits PP. Escolapis que ab constancia may prou alabada ocupeu un lloch d' honor en nostra festa, que ab tanta manera avalòreu ab vostre entussiasme, jo os saludo afectuosament y desde l' íntim del cor vos envio la expressió de mon respecte, mentres esperèm l' hora de felicitar-nos mútuament per la consecució de l' ensenyansa catalana en las escoles de nostra Patria.

A la prempsa, á aqueix motor de la opinió pública que tant pot fer pera la prosperitat de Catalunya, la saludo ab efussió y entussiasme per haver comparescut també á nostre aniversari, fent vots pera que poguém celebrar-ne ben promptement un altre en commemoració de usar únicament en sas planas la llengua de la terra.

Y á vosaltres, apreciables compatricis que ab vostra assistencia haveu honrat l' aniversari del *Centre Català*, admirant ensemps y aplaudint la estimada literatura catalana, aixís á las distingidas senyoras y senyoretas, gala y orgull de nostra terra, com á vosaltres, senyors, que tant podeu fer pera la reivindicació de Catalunya, á tots vos doném grans mercès per haver contribuït ab vostra presència á donar major lluhiment á aquesta festa, y permeteu que en be de la Patria que tant devém estimar, en be d' aquesta terra que tant enaltiu ab vostre incesant treball, y ab vostra activitat y geni característich, vos instém á ajudarnos pera con-

seguir 'l logro de nostras patrióticas aspiracions. Per nostra part sols podem dirvos que si fermes y decidits comensàrem la honrosa tasca de contribuir al desvetllament de nostra benvolguda terra, més decidits y fermes, si cap, continuarem la nostra obra, segurs de que ab l' aplauso de tots los bons catalans, conquistarem tart ó dejorn la suspirada llibertat de Catalunya.—*He dit.*

SECCIO POLITICA

Com era de preveure, los escàndols de Valencia ab motiu de la arribada á dit punt del marquès de Cerralbo, han servit á las oposicions en lo Congrès y Senat pera acusar al Govern de débil y poch menos que cómplice dels escandalosos.

La defensa del Govern s' ha concretat á lo de sempre.

Que en temps dels conservadors també hi hagueren escàndols per l' istil, si no pitjors.

Y en efecte 's varen citar en las Cambras los motins ó bullangas hagudas durant lo temps d' un y altre partit, lliberal y conservador, que son los qui verdaderament se disputan la jugada.

Valent sistema de presentarse com á partit d' ordre y formal.

Com si pogués evitarse 'l mal efecte que causaren á la opinió pública los sucesos de Valencia, ensenyant las vergonyas dels partits contraris.

¡Pobre pays aquell que, com lo nostre, no poden defensarse sos Governs més que ab las miserias y baixesas de sos enemichs polítichs!

De totas maneres lo debat referent á dits escàndols que ha tingut lloch en lo Senat, haurá servit á Catalunya d' alguna cosa.

Al pendrer la paraula lo marquès de Cerralbo no pogué menos que reconéixer que nostra terra es un modelo de sensatés y cordura ja que ab tot y los moltíssims contraris é indiferents á sas idees carlistas, se veje respectat en tots los pobles ahont aná á hostatjarse.

Ja convenia que en ple Senat se tractés á Catalunya del modo que 's mereix y més encara en un lloch com son las Cambras ahont tan sovint se l' ha befada y escarnida.

L desterrat voluntari de Paris, senyor Ruiz Zorrilla, aprofitant la última explosió de militarisme ab motiu de la carta del general Daban, ha escrit llargament á son periódich *El País* indicant lo que ha de ser l' exèrcit y sas idees referents al benestar de la classe armada.

Arribant aquesta vegada fins á indicar lletra per lletra las pagas que deurian percibir los militars d' alta y baixa graduació.

Ja ho veuhem nostres llegidors.

Nostres polítichs no s' acontentan ja ab la simple exposició de programas retumbants, si vuyts de sentit comú, capassos d' agafar encara algun cap calent.

Avuy ja no serveixen aquets idealismes.

Hem arribat ja al temps de fixar preu avants d' éntar en materia.

Tant ne vull, tant t' en dono.

¡Quánta miseria!

Per cert que comentant lo document de 'n Ruiz Zorrilla diu *La Correspondencia Militar*:

«L senyor Ruiz Zorrilla fa un bé al exèrcit ab la publicació del citat document; perquè ja se sab: aquí, pera què 'ls Guberns faijin alguna cosa de profit, ha sigut precis sempre que 'l fibló republicà fereixi la pell dura d' aquets polítics de pel espés, que quan veuen en perill sos interessos personals es quan únicament 's recordan de la patria ó del exèrcit *que es lo mateix*.»

¿Deixant apart aixó de presentar com á *papu* al pobre Ruiz Zorrilla no 'ls hi sembla que es ben peregrina la idea de que la patria y l' exèrcit es lo mateix?

Mireu que confondre la paraula sagrada de Patria-ab la gent pagada pera defensarla, y ab la mateixa gent, qual majoria ha sigut la causa de tantas bullangas com han aclaparat y avergonyit á Espanya; es lo que 'ns faltava veurer.

Decididament hem de confesar que 'ls periódichs madrilenys son capassos de las majors barbaritats possibles.

Diu un diari de la Cort que 'l Gobernador de Valencia, quant los célebres escándols, lo senyor Sapiña, está en estudi.

Aprobem aquesta idea.

A certs tipós sempre es bó que se 'ls estudihi á fondo.

Perque d'aquesta manera se sab ab lo que 's pot contar un dia que convingui...

Pera donar forma legal als escándols.

En la comissió de presupostos, al tractarse d' un suplement de crèdit demanat pel ministre de Marina, ha passat un cas ben raro.

Figurinse que reunida la comissió, acordá per majoria presentar un dictámen denegant los crèdits supletoris que demanava 'l ministre, presentant en cambi la minoria un vot particular conforme en un tot á la petició de dits crèdits.

Y de la *noche á la mañana* lo vot particular de la minoria queda convertit en dictámen de la Comissió, y lo que era avans dictámen en vot particular.

No cal dir los treballs á sola mà y los pasteieigs que 's degueren fer pera obrar tal miracle.

Tant sols diguent que son cosas de la política madrilenya poden compèndrers.

De tot lo qual ne resulta que si be 'l ministre de Marina continua desempenyant la cartera, á la pobre Comissió ningú li treu 'l susto.

¡Oh formalitat de nostres polítics!

Tornan á córrer noticias d' una próxima conciliació liberal ab 'n Lopez Dominguez, Gamazo y fins 's diu que hi entrarà 'n Marlos.

Per aixó aquest, segons los que tal diuen, no va anar á despedir al general Daban, á fi de no posar obstacles al arreglo número... indeterminable.

Nosaltres no creyem pas que 'l tal arreglo 's verifiqui.

Mentres se tracti d' avenirse y conciliar-se per medi de las ideas ó plans que cada hù porti, no farán pas fira.

¿Cóm pot conciliar-se lo que no existeix?

Lo millor es lo sistema Ruiz Zorrilla.

Tant ne vull, tant t' en dono.

Fixar preu y á veurer si convé 'l negoci.

Entre los periódichs madrilenys s' ha delineat la figura de 'n Sagasta que 's de duheix á continuació:

El Correo.—Lo senyor Sagasta may 's deixá dominar per las *ilusions republicanas*.

El Imparcial.—Peró en cambi 's deixá dominar per las *realitats* de la presidencia del Consell de Ministres del Govern de la República. Ara, lo que es per las *ilusions republicanas*, nó; aixó de cap manera.

El Correo.—No va combátrer, sent ministre d'Estat, la candidatura Hohenzollern; aclamá la del Duch de Aosta.

El Imparcial.—Es clar, no va combatre la candidatura possible, però aclamá la triomfant.

El Correo.—No fou un obstacle directe á la restauració d' Alfons XII, al qual declará en Juny de 1875 sa adhesió solemne y definitiva.

El Imparcial.—Mentres s' afiansava la restauració 's colocá 'l senyor Sagasta á la expectativa. Pero en quant la vegé assegurada definitivament, á las horas... á las horas sa adhesió no vacilá un punt, se convertí també en definitiva.

Després d' aixó cal advertir que 'ls dos periódichs son ministerials del Govern de 'n Sagasta.

Ab motiu del nou empréstit del Gran Ducat de Finlandia, admés en las Llotjas de valors de las nacions d' Europa al costat del valor dels altres Estats independents, s' ha publicat una breu noticia d' aquella nacionalitat regida pel Czar de Russia, noticia reproduhida pel *Moniteur des tirages financiers* que veu la llum á Paris. Creyém què té interés, al menos comparatiu, pera la causa catalanista, y d' aquell periódich la reproduhim. Diu aixís:

"La Finlandia es un Estat autònom unit al gran imperi rus per la mateixa dinastia; los emperadors de Russia son Gràn Duchs de Finlandia.

"La Finlandia ha mantingut sempre íntegra sa individualitat econòmica y política; te sa constitució y sas lleys propias, y persevera en son desenrotlló lliurement y en totes direccions.

"La Finlandia te la mateixa moneda que la Unió Latina, ab la sola diferencia que ha adoptat com á únic tipo l' or. L' equivalent al franch s' anomena *marck finlandés*.

"La hisenda de Finlandia está administrada d' una manera notabilíssima. Lo deute públich de Finlandia puja actualment á una suma total de 83 milions de franchs, próximament, quals interessos y amortisació no reclamen anyalment sino cinch milions de franchs,

"Lo presupost de Finlandia pera 1889, d' un total de 46 milions, s' ha saldat ab un excedent en los ingressos d' aprop de sis milions y mitj.

"La ret dels ferro-carrils que pertany al Estat de Finlandia te actualment una extensió de 1,800 kilòmetros. La Dieta de Finlandia ha votat novás líneas per 500 kilòmetros més.

"Los ingressos anuals provinents dels actius directes del Estat de Finlandia, com los camins de ferro, los barcos, los fondos de reserva, ells sols puján á prop de vuit milions.

"Entre aquets actius directes cal esmentar particularment los diferents fondos de reserva del Estat d' una importancia activa de 25 milions. Están colocats en fondos d' Estat extrangers, tals com consolidats inglesos, etc."

Segueixen tot seguit las condicions del nou empréstit, que no considerém pertinents á nostre objecte.

Al llegir aquestas noticias s' ocorre pensar en la posició ben diferenta de que gosaria Catalunya si 's vegés entregada á sas propias forsas... encara que fos unida autonòmicament á un Estat com lo d' Espanya.

Com se 'ns ocorre també riurens dels obcecats que creuen que la Autonomia de Catalunya sols es compatible ab la Monarquia ó ab la República.

Ja ho veuen nostres lectors: Finlandia es autonòmica fins dintre d' un Imperi, y d' un Imperi exercit dintre 'l régimen més absolutista d' Europa. Com també n' hi han dintre las Repúblicas més democráticas del mon. ¡No faltava més!

A LA PATRIA

DEDICADA AL "CENTRE CATALÁ" DE SABADELL

Quan s' enroscan las onadas
 ¡viva Deu, quina maror!
 quan llampega en las serradas
 ¡viva Deu, quina claror!
 En lo mar de nostra terra
 van las onas sens parar
 y 's congrian en la serra
 llamps potents que han d' abrusar.

¡Pobre patria de mos avis!
 qui t' ha vista y qui are 't veu,
 t' han omplert lo cor d' agravis,
 t' han llensat fins ab menyspreu.
 Mes ja corra per las venas
 sanch de braus com altres temps,
 y per rompre las cadenas
 tenim bras y cor ensemps.

Per la terra va sembrarshi
 fa molts anys bona llevor,
 mes al fi s' hi va arrelarshi;
 prou ne costa de suhor.

Are ray, vinga tempesta
 coratjosa de 'l ponent,
 sempre dreta nostra testa
 com escan á nostra gent.

En lo cel de la esperansa
 ja brilleja un viu estel,
 es l' estel de la venjansa
 de la mort del pobre Abel.
 Mes ja ronca la nissaga:
 com lo ventre del volcá,
 y si 'l bras are está en vaga
 ja s' acosta 'l trevallá.

Trevallém ab fe sagrada,
 trevallém sense descans,
 que quan vinga 'l fi d' anyada
 ja vindrá lo fer ba'ans,
 Y esperém que arrive 'l dia
 de cridar ab llibertat:
 ¡Catalunya, mare mia,
 ja l' Abel está venjat!

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

15. Mars 1890.

NOVAS

La empresa de 'ls Camps de Recreo, anuncia 'l próxim estreno de la aplaudida obra de Bizet, *Carmen*, transformada en sarzuela y traduhida al *espanyol*, segons aixís s' llegeix en los anuncis.

Com en aquestos no s' anomena la llengua espanyola en que está traduhit lo llibre de la preciosa ópera de Bizet, no sabém de quina s' haurá valgut lo traductor, entre las varias llenguas que parlantse en Espanya, tenen dret com la que mes á ser consideradas com á espanyolas.

De suposar, es, no obstant, que sigui la traducció castellana que s' ha estrenat últimament á Barcelona, la que s' tracta de posar en escena en lo bonich teatro de la Rambla, puig no sabém altre traducció que la esmentada, pero no fora per demés que la empresa al anunciarla definitivament al públich, posés en clar lo dupte que, ab nosaltres, haurán tingut la majoria de nostres compatricis.

Lo dijous vinent se donará en lo Teatre Principal una escullida funció, posantse en escena la tan celebrada ópera, ab traducció castellana, *Carmen*, la que será desempenyada per la mateixa companyia del Teatre-Circo de la Plassa de Catalunya de Barcelona.

Dita companyia's compon del tan celebrat mestre D. Francesch Perez Cabrero, lo mestre de coros D. Joseph Valdealde, la célebre primera tiple D.ª Italia Giorgio l'altre tiple D.ª Carme Sendra, lo tenor D. Antoni Garcin, lo barítono D. Francisco Bassols, lo baix D. Baldomero Roca y altres, un cos de coros compost de 40 coristas

d'abdós sexes, 12 noys de coró, 8 ballarinas y 36 professors d'orquestra y banda militar.

Las decoracions serán las mateixas del Teatre-Circo de Barcelona. S'admeten encàrrecs en casa de Joseph Xich, Gracia, 31.

La professó que pera acompanyar lo Sant Viátich als malalts, tingué lloch lo prop passat diumenge, estigué molt concorreguda, confirmant las simpatias de que gosa nostre estimat amich don Joaquim Casanovas.

La banda militar de *Alfonso XII* cumplí perfectament son comés, tant en lo curs de la professó, com á la tarde en lo Centre Industrial, quals salons se vegeren concorregudíssims.

Avuy se posarán en escena en los Campos de Recreo, per la tarde *Los lobos marinos* y per la nit *El salto del pasiego*. Pera aquesta última s'han pintat alguns accessoris á fi de presentarla ab la deguda propietat.

Aquesta tarde en lo Teatre Cervantes se donará un altre representació de la celebrada sarsuela de espectacle *De la terra al sol*.

Y á la nit en lo Teatre Principal tindrà lloch l'estreno de la tant anomenada sarsuela *Oro, plata, cobre y nada*, presentada ab tota propietat, tant en decoracions com en vestuari.

Segons notícias, será aviat un fet la creació en aquesta ciutat d'un *Banch Agrícola*, degut al zel y bon desitj del Gremi d'Agricultors.

Un altre dia podrém darne més detalls, anticipantnos avuy en aplaudir la noble actitud del esmentat Gremi.

Aquesta setmana han passat á mellor vida en nostra ciutat, la virtuosa senyora donya Maria Boadella y Balasch y don Pere Fonoll y Saurina. (Q. E. P. D.)

Al donar compte de tant sensibles pèrduas, no cal dir quant nos associém al dolor qu'experimentan abdúas familias.

Ha quedat constituït á Madrid lo *Centre Catalá* de que temps endarrera parlarem á nostres lectors. En lo correu d'ahir nit, reberem una extensa circular de dita associació redactada en nostra llengua de la que 'ns ocuparém en altre número. De moment podém dir que 'l *Centre Catalá* de Madrid es molt més de casa nostra que no pas la associació incolora que ha vingut á sustituir en la capital d'Espanya.

Firman la circular grán número de catalans residents á Madrid. Llástima que tots ells no estigan despresos dels partits polítichs.

Lo dimecres passat doná una conferencia en lo *Centre Escolar Catalanista* 'l soci don Joseph Serra, qui fou molt aplaudit per la numerosa concurrència que assistí á escoltarlo.

Ab regular éxit s'estrená 'l darrer dimars en lo Teatre Catalá de Barcelona la comedia del distingit poeta don Joseph Martí y Folguera, *La dona honrada*.

L'autor fou cridat al palco escénich.

Del diari portugués *O Commercio do Porto*, traduhim lo següent:

Lo Comers portugués y la industriosa Catalunya.— S'ha tancat ja en lo gran Hotel de París, la exposició del important mostruari de productes industrials de Catalunya, presentat per don Francesch Ortega y Farrés, representant de varias casas de Barcelona.

Dit mostruari ha sigut molt visitat pels industrials, comerciants y altres personas d'aquesta ciutat (Oporto), essent degudament apreciada la industria catalana que de veras ha alcançat un gran progrés. Alguns dels productes exposats han agradat extraordinariament y ns consta que prompte sortiran pera Catalunya uns quants comerciants d'aquí ab l'objecte de triar los articles de fabricació catalana que aquí son de major consum.

Y ns plau consignar que 'l nostre judici ha sigut confirmat per personas competents:

Com se veu per aquestas ratllas, sols faltaria que 'l Govern s'interessés en facilitar lo trafec comercial ab lo regne veí, pera que aquest se dediqués de plé y ab entussiasme á entaular profitosas relacions ab Espanya, y especialment ab Catalunya.

Pero ¡que ha de fer lo Govern!

¡Si donan tants mals de cap las qüestions d'amor propi!

Ha sortit á llum lo volum primer del *Código Civil Español* comentat y acordat per don Lleó Bonel y Sanchez, magistrat de la Audiencia de Barcelona.

Aquesta obra está eridada á prestar una poderosa ajuda no sols als que practican lo foro, sino á totas las personas que degan consultar la lley civil avuy vigent pera regular degudament sas personas y sos interessos.

Lo Sr. Bonel ilustra 'l nou códich civil ab molta abundancia de comentaris, lo concorda ab lo dret foral vigent á Catalunya, Aragó, Navarra, y demés territoris, aforats, ab la jurisprudencia del Tribunal Suprem de Justicia y ab los códichs civils dels principals païssos de Europa y América.

En una correspondencia de Buenos Ayres que publica nostre estimat colega *La Renaixensa*, hi trobém los següents oportuns párrafos, escrits apropósit de la ventajosa situació en que's troba Montevideo respecte á altres punts d'América:

En lo primer del corrent ha pres possessió de la presidencia d'aquell pays (Montevideo) lo doctor Herrera y Obes, elegit á tant alt lloch ab la llibertat de sufragi mes completa de que hi hagi memòria en païssos constitucionalment regits. Lo general Tajes que es qui ha baixat de la presidencia, ha observat y fet observar als que dependían de la situació que ell dirigia, una conducta del tot independent, en la enconada lluyta que sostenian entre sí ls diferents partits polítics. ¡Ara regis lo que signifiquen las formas de govern!

En las duas voras del Plata hi tenim un bon exemple; en un marge, la República Oriental governada fins avuy per un militar, posat per la voluntat de Santos pera que continués sa dictadura, ha colocat lo país en una situació envejable ab son respecte á las lleys y sa ferma voluntat de ferlas cumplir als demés; en l'altre marge, la República Argentina governada per un doctor elegit per sufragi universal, que ha portat al pays á la última miseria ab son govern autoritari y personal.

Aprenguém á distingir lo essencial de lo accidental.

Ha descubert un senador que las Cambras espanyolas han sigut fins ara asils d'immunitat, puig en ellas desde l'any 1845 s'han demanat 254 suplicatoris pera processar á altres tants representants del pays, concedintse'n sols 24.

Es tan lògich que s'ajudin los uns als altres y's dispensin mútuament las seuas reliscadas!

Hagués de valerhi per algo 'l parer del poble...

Sembla que varios autors y artistas dramàtics residents á Barcelona projectan constituir una societat de mútua protecció á favor de la descentralisació del art dramàtic en Espanya, de la que'n podran formar part tots los autors y actors anomenats pels madrilenys *provincianos*.

¡Fins en la escena domina 'l centralisme!

D' un periòdich valencià:

«Tenim notícia d' una nova òpera espanyola escrita pèr autors valencians. Se titula *Sagunto*, y l'acció's relaciona ab los memorables fets que tant renóm li han donat á la antiga població romana. Lo llibre perteneix al metje y poeta don Lluís Cebriant, president del *Rat-Penat*, y la música el mestre Giner, director tècnic del Conservatori d' aquesta ciutat. La obra está ja terminada y's troba dividida en tres actes.»

Nostre autorisat colega *La Renaixensa* ha rebut una entusiasta comunicació de la *Cambra de Comers* de Barcelona, felicitantlo per la decidida campanya que ha sostingut sempre contra 'l comerç de mala llei.

Trobém molt merescuda aquesta distinció.

Nostre distingit company de causa don Joseph Fullarachs, resident á Sant Sadurní de Noya, ha tingut la grant desgracia de perdre á una preciosa nena.

L'acompanyém en son sentiment.

D' un article del darrer número de *La Il·lustració Catalana*, retallém la següent noticia

Una celebritat rossellonesa, l' Alejandro Oliva, l'escultor tant acreditat, acaba de morir á París, á l'edat de 67 anys. L'Oliva era fill de Sellagosa (Cerdanya francesa); era decorat de la Legió d' Honor desde 1867. Es l'Oliva que havia escultat l' *Aragó*, d' Estagell; la *Mare de Deu*, de Font-Romeu, y la *Inmaculada Concepció*, de Banyuls-de-la-Marenda. La mort de l'Oliva es una pèrdua pera l' Art y un dol pera la seva patria.

Eixa mort ha sigut sentida també pels catalanistas; puig l'Oliva portava molt amor á la terra rossellonesa y li ha deixat recorts inolvidables.

Pe'l Juliol de 1873, lo gran artista aná de París á Cerdanya pera inaugurar la *Mare de Deu*, de Font-Romeu; y com alguns bons sacerdots volien cantarli himnes en francés, contestá ell: *Se val desenganyar; la Mare de Deu de Font-Romeu no entén sino 'l català, y cantent ls seus goigs, que ben bonichs los té.*

L'enterre del estimat escultor fou, lo dia 25 del mes passat, una prova de la estimació en què se l' tenia á París, haventhi concorregut gran nombre d' artistes y personas de distinció que volgueren prestarli 'l últim tribut al company y al amic.

Entre 'ls discursos que's pronunciaren al cementiri, foren dignes de notarse, per la emoció y l' elogi de 'n Oliva, los de Mr. Cavelier, en nom de la secció d' Escultura de la Societat d' artistes francesos, y el de Mr. Bartholdi com á president d' aquella important Corporació.

La Comissió d' Agricultura é Industria de la *Lliga de Catalunya*, está repartint als senyors industrials y socs de la mateixa, un folleto que porta per títol *Contestació donada per la Comissió d' Agricultura é Industria de la "Lliga de Catalunya" al interrogator*.

sobre *ls tractats de comerç vigents*, dirigida á la Comissió pera l' estudi de la reforma aranzelaria y tractats de comerç.

En ell se lamenta de la deficiencia del interrogatori respecte á la creació de noves indústries, y parla per consegüent de com deuria basarse la tributació aranzelaria al dirigitse á tant important objecte.

Ressalta en dit treball lo il·lusionis que resultan los drets aranzelaris en la forma que semblan exigir-se per las Aduanas, y termina propasant unas bases pera 'l desenrotll de las indústries metalúrgicas en Espanya.

Es un treball digne de tota consideració.

Parla l' il·lustrat periódich *La Vanguardia* de que l' eminent artista catalá don A. Fabrés ha acabat un dibuix á la ploma digna de sa envejable reputació. Es per l' estil del que feu pera acompanyar la hermosa poesia de 'n Guimerá, *La mort de la monja*, y representa 'l cadavre d' una monja en son llit de mort.

Sembla que aquesta obra que judica 'l colega digna de figurar en los primers Museus d' Europa, ve destinada á figurar en la Exposició de Munich, ahont sens dupte cridarà l' atenció de tot lo mon artístich.

En lo número de la revista *L' Avens*, corresponent al 31 del mes prop·passat, hi llegim la agradable nova que segueix:

"En sessió de 28 del corrent, la Academiá de Inscripcions y Bellas Lletres de París ha acordat concedir al gran poeta de Provensa, Mistral, lo premi trienal instituhit per Jean Reynand, de 10,000 franchs. Aquest premi li ha sigut cedit com á autor del *Tresor dou Felibrige*, diccionari monumental de la llengua d' Och, obra de trenta anys de sa vida."

Han quedat firmadas com ja anunciarem, las bases del conveni estipulat entre 'ls fabricants y obrers de Manresa (del ram cotoner).

Heus aquí las bases:

52 horas setmanals pera 'ls treballadors de nit y 70 los de dia.

Salariis.—Los teixidors guanyarán al menos la quantitat de 15 pessetas.—Filats: de 5 á 600 púas, 31 id.—Rodeteras: minimum, 13 id.—Teixidors en color: d' una llensadora, minimum, 18.; de varias, lo minimum, 22 id.—Urdidoras: minimum, 18 id.—Metxeras: minimum, 11 id.—Manuadoras: 10 id.—Mossos de cardas y batans: 16 id.—Ajudants: 8 id.

A tots los que guanyavan major jornal del que aquí 's consigna se 'ls hi respectará.

S' ha establert una comissió mixta, composta d' un representant dels fabricants y un altre dels obrers, davant de la qual se dirimirán las divergencias que puguin ocórrer.

De no arribar á un acort ab dita comissió, hi intervindrà 'l Governador civil de la provincia en qualitat de tercer. No podrá recorres á la huelga per una ni altra part, mentres la comissió no declari que es impossible una inteligencia.

D' una carta americana n' extrayém los següents párrafos, que parlan ab molta eloqüencia de la qüestió proteccionista:

A Espanya, quan jo hi era—diu 'l corresponent—, escoltava moltes discussions entre lliure·cambistas y proteccionistas y á lo millor sentia parlar de lo molt que havia progressat la Inglaterra y 'ls Estats·Units, baix lo régimen lliure·cambista. Quin error. Per no allargar la present sols me referiré als Estats·Units, nació quin régimen de més de

vint anys ensà ha sigut la més proteccionista que hi ha hagut. Donchs bé, aquest proteccionisme que segons los lliure-cambistas, es la mort d' una nació, ha portat als Estats Units al punt de dir, fa poch un ministre allí: Senyors, l' any passat després d' haver pagat tots nostres gastós nos han sobrat 400 milions de duros. No convé que recaudém tant: per lo tant proposo que no 's cobri la contribució directa que pesa sobre 'l tabaco que aquí 's cull, ni 'ls impostos que avuy se cobran sobre 'ls esperits que 's dedican á industrias y arts. A més pòdriam reduhir los drets sobre 'ls efectes del extranger *que avuy ja no 'ns poden fer la competencia* y en cambi pujar los drets sobre 'ls articles *que per estar poch protegits no 's poden produhir*.

Es á dir, rebaixan una contribució que afecta un ram de la seva agricultura (la cullita de tabaco), y rebaixan la contribució sobre l' alcohol que emplean en las sevas industrias, y aixó en res afecta la entrada del extranger; pero en cambi, volen pujar los drets sobre 'ls efectes que 'ls hi van de fora y que no deixan produhirlos en lo pays. Y acabá aquest senyor ministre dihent: per més que diguin de nosaltres, sols reformarém los aranzels en lo sentit de la protecció al trevall nacional, salvantlo aixís de la competencia destructora del extranger. Y be, ¿qué dirán los lliure-cambistas? ¿continuarán dihent que 'ls Estats-Units son de sas idees?

Té rahó que li sobra l' autor d' aquestas ratillas. Y 'l que se 'n vullgui convéncer, imatgini 'ls Estats-Units baix lo Govern dels Moret, Puigcerver y C.^a, y veurá á quina situació 'ls reduheixen en pòchs anys, ab tot y sa actual riquesa.

Y es que hi há homes que nó tenen altra missió sobre la terra que la de l' ombra del baladre.

Lo senyor don Lluís Romaguera ha publicat en catalá un llibret intitulat *Explicació del ball de las sardanas*. Dit autor que 's demostra entusiasta d' aquell ball tan popular y típic d' algunes comarcas de Catalunya, ne fa un estudi fondo y complet que complaurá segurament als aficionats. Sen de alabar per altra banda per sos esforços en pagar y fer cónixer una diversió tan honesta com higiènia y particular de nostra terra.

Algunas personas de reconeguda serietat nos han manifestat que la Companyia Transatlántica, ab un desprendiment que l' honran, donará cent passatjes gratis de tercera classe en sos vapors á altres tants espanyols que, careixent de medis y aburrits de no poder guanyarse un hòssi de pa en aquesta *Jauja* anomenada República Argentina, vullguin regressar á la mare patria.

Nostre sincer aplauso á la expressada Companyia y prenguin nota d' ell nostres honrats campesins y obrers que, víctimas d' una funesta ilusió, fujen de Scilla pera caure sobre Caribdis.

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

Tancada definitivament la suscripció y verificat lo remate de las *cinch mil acciones* emisibles, en sessió pública de la Junta de govern que ha tingut lloch en aquesta fetxa, quedan exposats los resultats en lo lloch de costúm d' aquesta Societat.

Los senyors suscriptors y rematents tindrán de passar á recullir las acciones que 'ls hi hagi correspost y complimentar son import en los dias feyners compresos entre el 20 y 27 del corrent de nou á dotze del mati.

Los postors quals proposicions han resultat inadmisibles, podrán passar á recullir lo respectiu dipòsit metàllich que efectuaren pera pèndrer part en la subasta, desde avuy, també de 9 á 12 del mati.

Sabadell 16 Abril de 1890.—Pel Banch de Sabadell. L' Administrador, *P. Llonch y Font*.

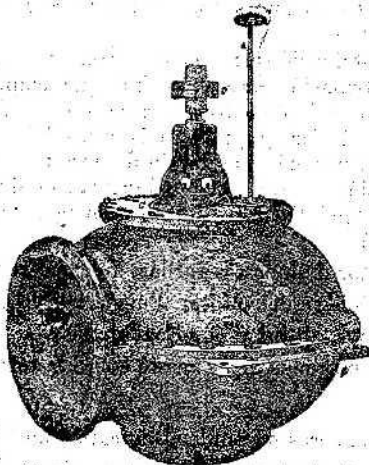
ANUNCIS PARTICULARS

TURBINA LEFFEL

PERA TOTA CLASSE DE SALTS D'AIGUA

La més sòlida, sen-
silla y de més efecte
útil que 's coneix
avuy dia.

Rendiment de forsa
práctica 80 %

Pasan de 14.000
las que ja funcionan.

Únich represen-
tant en Espanya, DON
ALBERT PEIGJANER.

Carrer d' Ausias March, n.º 91, entressol.—BARCELONA

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN

HISTORIA DE CATALUNYA

ESCRITA EN LLENGUA CATALANA

DOS VOLÚMS

Acaba de publicarse lo segon y darrer volúm d' aquesta obra formant
un tomo en cuart menor, de 552 planas.

Preu de cada volúm: 5 pessetas

Lo volúm primer arriba fins á la mort del rey en Jaume I lo Conquistador, y 'l segon comensant ab lo regnat de Pere III lo Gran o dels Francesos, acaba ab la terminació de la Guerra de la Independencia en 1814.

Se troba de venda á Barcelona en totas las librerías y en casa l' Administrador de la obra, Joan Almirall y Foraster, Primpcesa, 16, magatzém de paper.

En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech á l' Imprempta d' aquest periódich, Madoz n.º 31 y 35 y Sol n.º 134.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 134, teléfono n.º 46.—SABADELL.